

Dr. A. Aletrino

IDYLLE

(fragment)

Zij waren geen van beiden jong meer, die twee menschen, maar toch, zoo oud als zij wel leken, waren zij niet. Hij was een paar jaar ouder en door zijn zwerf-leven zag hij er veel meer af-gesleten en veel moewer uit dan zij. Zij hadden jaren terug, al van hun prilste jeugd, elkaar gekend. Maar hij was plotseling, toen hij bijna tot een man was groot-gegroeid, verdwenen en zij had hem niet dan in het werkhuis weêr terug-gezien. Zij hadden in dezelfde straat gewoond, een van de lange, smalle straten in de oudste volksbuurt van de stad, die met drie schiereilanden, gescheiden door het breede water, dat als binnenhaven dient, zich uitstrekt tot waar vroeger bijna de zee begon. Ik kan, door de herinnering uit mijn jeugd, me levendig die buurt verbeelden zooals zij eertijds moet geweest zijn. Nog vind je er, niettegenstaande er een boël in is veranderd, hier en daar de overblijfselen van terug. Voornamelijk aan het einde zijn die straten bijna nog hetzelfde gebleven, met oude, lage huisjes en een paar scheeps-timmerwerven, die er ongebruikt, leêg en verlaten liggen en waar je niet kunt denken, dat je vlak bij een groote stad bent, waarvan het vaag gedruisch nog even, zacht gedempt en als een dunne wolk naar je toegrijst. Toen ik nog armen-dokter in die wijk was, heb ik er 's zomers dikwijls, 's morgens als ik moe was van het loopen in die lange, warme straten, uitgerust, omdat het er zoo heerlijk stil was en je je verbeelden kon, dat je aan de zee stond. Je hebt er, niettegenstaande er een spoordijk is gemaakt, die een gedeelte van het uitzicht weg-neemt, toch nog een mooie ruimte van water en van lucht, met scheepjes, die met donkerbruine of met schitter-witte zeilen varen op het grijzend-groeve golven van het water, en groote wolk-brokken, die in luideloozen voortgang drijven in de zongelichte blauwheid van de wijde lucht en in de verte, aan den schemerigen horizont, het wazig kleuren van de huizen en de boomen van de overzij. Het was er 's zomers altijd heerlijk en ik heb er heel wat uren zoek gebracht en het was me, als ik er weêr van daan moest, telkens even moeilijk terug te gaan naar de benauwdheid en de drukte van de stad.

In zoo'n klein huisje daar, hadden zij naast elkaâr gewoond. Haar vader was er werkmán op een der werven en had goed zijn brood, en zij deed – toen haar moeder dood was en zij niet meer naar school ging – het huishouden en zorgde voor de kinderen. Het huishouden, waarin hij

leefde was niet veel. Zijn vader was een oude schipper en hield een overhaal, maar zat meer in de kroeg dan dat hij werkte, terwijl hij dan al het werk deed in het kleine handeltje van scheeps-benoodigdheden, dat er bij was. Zijn moeder had hij nooit gekend. Die was, toen hij nog jong was, met een kerel, een schipper die soms dingen bij ze kocht, weggelopen en zij hadden nooit weêr iets van haar gehoord. Hij was een korten tijd, maar erg ongeregeld, omdat niemand op hem lette, naar school geweest en had voornamelijk zijn dagen door-gebracht met spelen en met knoeien op het water, totdat hij sterk genoeg geworden was om aan den overhaal te helpen. Maar heel veel had hij niet te doen en toen zij van de school gekomen was en t'huis bleef om voor het huishouden te zorgen, was hij meestal bij haar te vinden. Zij zorgde zoo'n beetje voor hem, hield zijn kleêren heel en waschte, zonder dat haar vader het mocht weten – want die zag dien omgang met zijn kinderen niet graag – zijn ondergoed en speelde moeder over hem, wat hij zich doen liet, niettegenstaande zij een paar jaar jonger was dan hij. Zij was de eenige, die goed met hem kon omgaan en die van hem gedaan kreeg, wat hij voor een ander nooit zou doen. Hij was een onbesuisde, wilde, moeilijk te regeeren jongen, ongeschikt voor een geregeld ambacht en om zich te schikken naar eens anders wil, een echte zwerver, met een bijna niet te temmen lust naar vrijheid en een bijna onweêrstaanbare behoefte om te doen wat hem maar in zijn hoofd kwam. Daarbij een opgewonden standje en een drift-kop, waardoor hij telkens ruzie met zijn vader had, als hij iets niet gedaan had, zooals die wilde en die hem, in de half-roes, waarin hij altijd leefde, uitschold en behandelde als een kind. Au fond was hij goedhartig en luisterde hij altijd naar alles wat zij met hem sprak. Omdat zij het had verboden, dronk hij nooit een borrel en omdat zij het wilde, had hij al een paar maal geprobeerd ergens een plaats te krijgen of een baas te vinden. Maar als hij wêl een baas had, hield hij het niet lang bij hem uit, omdat hij niet kon wennen om geregeld elken dag hetzelfde te doen en hij zich niets liet zeggen of een aanmerking liet maken. Dan gooide hij, soms om een kleinigheid, de boêl er weêr bij neêr en verbeuzelde zijn tijd weêr met den overhaal of met een beetje werken in hun handeltje van scheeps-behoefden of zwierf heele dagen op het water, waar hij altijd iets te doen vond voor een schipper of als los werkmán aan een schip, dat op een werf lag en opgekalfaterd werd. Hij vond zijn leven heel plezierig zoo en klaagde nooit, wanneer hij wel eens niet te eten had; dat kwam wel weêr te recht en duurde nooit zoo lang, zooals hij onverstoorbaar vroolijk zeide, als zij er wel eens met hem over sprak en zich bezorgd maakte, wat er toch mettertijd wel van hem worden moest. Hij wuifde altijd haar bezwaren weg en dacht nooit aan de toekomst. Wanneer die toekomst er zou wezen, zêf hij altijd, was het tijd genoeg.

Zij waren langzaam, onbewust, om zoo te zeggen, zonder dat er een van beiden over had gesproken, op elkaâr verliefd geworden. Zij, met het vroeg volwassen en vroegrijp zijn van de meisjes uit dien stand, wist het van zich zelf al lang, dat zij van hem hield. Maar hij, die leefde bij het oogneblik en die niet verder dan den dag van morgen zag, hij was tevreden als hij bij haar zat en vroeg niet meer en dacht niet aan het mogelijke, dat er ooit iets zou veranderen. En de verandering kwam!

Haar vader wilde gaan hertrouwen. Het verveelde hem om langer voort te leven als hij die paar jaren had gedaan. Hoe goed zij ook het huishouden in orde hield; het was toch heel iets anders als een vrouw het deed. De kinderen waren bijna zonder toezicht en deden wat zij wilden, omdat zij niets over ze te zeggen had. Maar voornamelijk zijn eigen leven gold het, hij vond het onplezierig 's avonds t'huis te komen en geen vrouw te vinden, zijn vrije dagen door te brengen zonder aanspraak, zonder iemand van zijn leeftijd, zonder vrouw die orde hield, gedwongen om zijn uren door te brengen in het ruziën en vechten van de kinderen, of naar de kroeg te gaan, waar hij een tegenzin in had. En het zou gauw gebeuren, had hij er bijgevoegd toen hij er over sprak, misschien wel over een paar weken, hij had al iemand op het oog, een goede vrouw, die wel zou willen, de weduwe van een kameraad en zonder kinderen.

Den volgenden dag, een zondag, toen haar vader met de kinderen was gaan wandelen, ging zij – zooals meestal 's zondags, als haar vader uit was – op de oude werf zitten, naast het huis, verlangend, dat haar jongen komen zou, de eenige met wien zij alles kon bespreken. Het had haar vreeselijk gedrukt van gister avond af, zij had bijna den heelen nacht er niet van kunnen slapen, omdat zij heel goed voelde, dat nu háár leven ook veranderen zou. Zij wist vooruit, dat het nooit goed kon gaan, wanneer een vreemde vrouw in huis zou komen, al was die nog zoo goed. Die zou natuurlijk het huishouden gaan doen en zij zou overschieten. Zij was geen kind meer en kon zich niet meer als een kind laten behandelen. En de gelijke van die vreemde kon zij ook niet zijn, waar die de vrouw werd van haar vader en natuurlijk ook de baas in huis zou worden. En dan kwam er nog de vage vrees bij voor een stiefmoeder, het vastgehamerde begrip bij menschen uit dien stand, dat stiefmoeders haar kinderen uit het eerste huwelijk altijd haten en hun eigen kinderen altijd voor-trekken boven de kinderen van haar man en dergelijke meer. En het voornaamste was, dat zij zou leven op de kosten van haar vader, terwijl zij niet meer, als tot nu toe, haar werk er voor deed. Daarom had zij bedacht, dat het 't beste voor haar zijn zou, het huis maar uit te gaan en een dienst te zoeken, al zag zij er met angst en beving tegen op, om onder vreemden te gaan leven. Zij had er niets nog aan haar vader van gezegd, omdat zij wachten wilde tot zij vastbesloten was en eerst nog alles goed

besproken had. Misschien had haar jongen nog een andere gedachte en wist hij er iets beters op, dat zij niet onder vreemde menschen hoefde gaan.

Haar jongen was gekomen en zij had hem alles dadelijk gezegd. Het was of onder haar vertellen de vroolijke luchthartigheid geleidelijk van zijn gezicht verstarde tot een angstig-strak en nooit-gekend verdriet. En hij was moedeloos blijven zitten, telkens zachtjes vragend, of zij niet een andere oplossing er voor wist. En hij had bijna huilend zijn bezwaren uitgeklaagd. Zij moest niet weg-gaan, zij was er niet geschikt voor om te dienen, zei hij, zij wist niet wat het was om meid te zijn, zij moest het maar eens vragen aan haar kennissen die dienden, dan zou zij hooren wat het was om altijd klaar te staan voor anderen en nooit je eigen baas te zijn, vooral voor haar, die al zoo lang haar eigen meester was geweest. Zij hield het toch niet uit, dat zou zij zien. En ook om hem mocht zij niet weggaan. Hij kon het zich niet denken, dat hij alleen zou moeten blijven en niet meer telkens bij haar aan zou kunnen komen. Zijn huisgezin, het eenig huiselijke dat hij op de wereld had, vond hij bij haar; de kamertjes, die hij bewoonde met zijn vader, waren als een stal zoo rommelig en vuil, ter nauwernood geschikt om er te slapen, dat was geen t'huis. Zij was de eenige, die een beetje voor hem zorgde en iets voor hem deed, de eenige die van hem hield en zich iets aan hem liet gelegen liggen, zijn vader was nog erger voor hem dan een vreemde, die was nooit t'huis en als hij wèl eens t'huis kwam, was hij altijd dronken. Wanneer zij weg zou gaan, dan was zijn leven heelemaal gedaan en niets meer voor hem waard. Hij kon zich net zoo goed verdrinken en hij wist, dat als hij dat niet deed, hij net zoo'n dronkaard als zijn vader worden zou. En hij had langen tijd zoo voort-geklaagd.

Maar plotseling, na een stilte, waarin hij, starend voor zich uit, had zitten denken, had hij haar hand gegrepen en toen zij naar hem opkeek, had zij weêr het oude vroolijk-lachen terug-gevonden op zijn jong-gebruind gezicht. Hij had de oplossing gevonden, juichte hij. Zij moesten samen trouwen, dan hoefde zij niet weg te gaan om jaren lang haar leven onder vreemden door te brengen en was hij ook gered. Nu dat het dreigde, dat hij haar zou missen, nu voelde hij pas, dat hij van haar hield en dat hij veel meer van haar hield dan hij gedacht had. Hij kon best een betrekking zoeken en zooveel verdienen, dat zij er met hun tweeën, met wat overleg en zuinigheid, van konden leven. Wanneer het moest en waar het ook om haar bestaan ging, zou hij wel oppassen en zich goed gedragen en niet dadelijk, als hem iets niet beviel, zijn werk laten liggen om te gaan zwerven, zooals hij vroeger had gedaan. En hij had opgewonden doorgesproken over zijn plan en over het plezierig leven, dat zij zouden hebben, getrouwd en onafhankelijk, in hun eigen t'huis en had ge-

dwongen, dat zij toe zou stemmen.

Terwijl hij sprak en lang nadat hij opgehouden had met spreken en zijn plannen uit te leggen, was zij stil gebleven.

Het was een late, stille, warme herfst-dag, een van die vreemd-gelukkig-droeve dagen, waarin voor iemand zacht zijn heele heene leven op-zwijgt. Zacht dreef het geuren van het najaar en alles stond beweegloos in het wazig-gouden licht, de hemel eindeloos droomend in geheimend-gulden blauwheid, waarin de vlokkig-blanke wolkjes peinsden en nauw-hoorbaar de herinnering fluisterde van schoonheid, die voorbij is voor altijd en stil het rouwen klaagde van wat nooit weêr kan keeren. En zij herinnerde de mooi-voorbije uren, die zij hier had gezeten, de zomer-zondag-middagen, wanneer een schitter-blanke hitte neer-stond uit de helder-blauwe lucht en in de straten schroeide met beweegloosharde gloeiing, terwijl hier op de werf een koelend-zachte schaduw lag, waarin het frisschend rieken van het water streek, dun-voortgedragen uit de verte op het steelend suizen van het nauw-hoorbaar weven van een wind-zucht. Het anders helder-kleuren van de boomen en van de huizen-daken aan de overzij, stond schemer-tintend achter het hette-trillend grijzen van de lucht, die in een wijde koepeling van zuiver-diepe blauwheid spande, hoog-welvend in het stille zilveren van de zon. Ver op het langzaam, gelijkmatig deinen van het groenend-grijze, blauw-doortinte water, gleden de scheepjes met de zon-gelichte zeilen luidloos voort, het donker pluimen van de donzen rook, die uit de zwarte strakheid van een stoombootschoorsteen dichte, loste in een lang-gerekte dunheid teêr-wolkend uiteen, een smalle schaduw lijnend op het blanke achter-schuimen van de golven, die hoekig-splijtend trokken langs het gladde water-vlak. De stilte dreef beweegloos op de wijde ruimte, zacht even doorgeduisterd van het schorrend klage-fluiten van een boot, of kort gehelderd door het over luiden van de kinderstemmen achter in de straat, waarna het zwijgen van de uren weêr in dragen voortgang vloeide. Dan, als de zon-glans lager naar het Westen kleurde, een rood-oranje gloeiing vlammend in de lucht, waarlangs de dunne wolk-brokjes beweegloos met hun teêr-getinte randen eindeloos-geheimend staarden en zacht het tooverlichten van den hemel ijl vervloede naar het dieper blauw, waarin de sterren met een rustig tinkelen hun weeken goud-schijn weefden, dan was het of zij langzaam waakte uit een verre droom en of zij vreemd het werkelijk bestaan weêr voor haar oogen op zag komen.